

Силабус
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Історичний факультет
Кафедра історії України

1. Загальна інформація про курс

Назва курсу, мова викладання	Історична пам'ять про Україну в Другій світовій війні: теоретичний і порівняльний аналіз, мова викладання – українська
Викладач	Філінюк А. Г. , завідувач, професор кафедри історії України, доктор історичних наук, професор 067-264-98-76
Профайл викладачів	https://histua.kpnu.edu.ua/anatolii-hryhorovych-filiniuk/
Е-mail:	afilinyuk@ukr.net
Сторінка курсу в MOODLE	https://moodle.kpnu.edu.ua/course/view.php?id=7730
Консультації	Групові консультації проводяться щотижня за графіком кафедри, індивідуальні – в другій половині всіх робочих днів

2. Анотація до курсу

Програма вивчення вибіркової навчальної дисципліни «**Історична пам'ять про Україну в Другій світовій війні: теоретичний і порівняльний аналіз**» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки напряму підготовки спеціальності «Історія та археологія».

Дана дисципліна є важливою складовою циклу вибірових навчальних дисциплін професійної підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності 032 – історія та археологія.

Предметом вивчення вибіркової навчальної дисципліни є теоретичний і порівняльний аналіз сутності та особливостей історичної пам'яті про участь, роль і місце України та українського народу в Другій світовій війні як глобальному явищі ХХ століття.

В умовах гібридної російсько-української війни, яку розв'язала Російська Федерація весною 2014 р. проти України та систематичного продукування міфів про визначальну роль у перемозі в Другій світовій війні Радянського Союзу, що останніми десятиліттями асоціюється у розумінні російського

народу, зростає необхідність всебічного вивчення та осмислення місця та ролі в ній України й тим самим актуалізує і активізує пошук і скрупульозний аналіз документальних джерел і наукової літератури, обумовлює необхідність об'єктивно відтворити історичний шлях розвитку України, очистити його від фальсифікацій, спотворень та ідеологічних нашарувань.

Важливість навчальної дисципліни полягає ще й у тому, що формування та функціонування історичної пам'яті про Україну в Другій світовій війні відбуваються в надзвичайно складних умовах. По-перше, йде процес зміни політичної кон'юнктури, який характеризується остаточним заміщенням марксистської схеми історії України на національну концепцію. По-друге, стан західної науки, входження України у світовий інтелектуальний простір, «прозорість» інтелектуальних кордонів. По-третє, чи не найважливішим чинником є перехід до інформаційного суспільства і нових технологій, яке вирізняється відсутністю пріоритетів, усталених лідерів, течій, теорій, методів, внаслідок чого знання стають версіальними, динамічними, коли в освітньому та науковому просторі вирує безліч імен, ідей, теорій, течій при повній відсутності будь-яких фільтрів. Різноманіття поглядів, укладів, світоглядних орієнтацій населення України щодо подій Другої світової війни пояснюється історичними особливостями розвитку нашої держави протягом багатьох століть. Тому такий ключовий чинник формування цілісного культурного простору як історична пам'ять народу не може бути визначальним на нинішньому етапі суспільного життя, навпаки, він живить ментальні розбіжності мешканців різних регіонів.

У цьому контексті зростає роль і значення зазначеної навчальної дисципліни, вивчення якої значною мірою допоможе майбутнім фахівцям в осмисленні та об'єктивному розкритті історичної правди про багатостраждальний, надзвичайно драматичний і водночас вкрай болючий для українського народу період Другої світової війни.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліни, що передують вивченню вибіркового курсу «Історична пам'ять про Україну в Другій світовій війні: теоретичний і порівняльний аналіз»: «Історична пам'ять як наукова і суспільна сфера», «Українська історіографія». Дисципліни, що використовують окремі матеріали вибіркового навчального курсу «Історична пам'ять про Україну в Другій світовій війні: теоретичний і порівняльний аналіз»: «Історія України», «Пам'яткознавство», «Методика і академічна доброчесність наукових досліджень з історії та археології», «Теорія і методологія історії», «Історична експертиза: сучасні підходи і методи».

Робоча програма вибіркової навчальної дисципліни **«Історична пам'ять про Україну в Другій світовій війні: теоретичний і порівняльний аналіз»** складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки ступеня вищої освіти «магістр» спеціальності 032 Історія та археологія за освітньо-професійною програмою Історія.

На вивчення курсу відводиться 120 годин (4 кредити ECTS).

Його вивчення тісно пов'язане з всесвітньою історією, історією окремих країн, передусім Європи та Америки, українською історіографією.

Програма та завдання навчальної дисципліни складається з двох змістових модулів:

1. Теоретичні питання про національну пам'ять України в Другій світовій війні.

2. Події Другої світової війни в системі координат національної пам'яті українського народу.

3. Мета та цілі курсу

Метою викладання навчальної дисципліни «Історична пам'ять про Україну в Другій світовій війні: теоретичний і порівняльний аналіз» є формування у здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності 032 історія та археологія системних знань й об'єктивного наукового уявлення про те, чим для України і українського народу була Друга світова війна 1939–1945 рр. як соціально-історичний феномен і про місце та роль у ній України на основі вивчення документальних джерел, новітньої вітчизняної та зарубіжної літератури.

Основні завдання вивчення дисципліни «Історична пам'ять про Україну в Другій світовій війні: теоретичний і порівняльний аналіз» є:

– донесення до здобувачів вищої освіти на основі аналізу й осмислення історіографічних підходів, розкриття змісту та спрямованості наукових шкіл, поглядів і концепцій, порівняльних компаративних висновків й узагальнень сучасних учених, що Друга світова війна виявилася для України і всієї людської цивілізації надзвичайно складним, багатовимірним і найбільшим в історії соціальним катаклізмом;

– ознайомлення їх із найновішими принципами і методами пошуку, вивчення, аналізу, осмислення і використання новітньої історичної літератури та джерел про історію України в Другій світовій війні;

– озброєння здобувачів вищої освіти стійкими об'єктивними науковими знаннями про масштаби розмаху, наслідків, колосальністю спричинених людських жертв, заподіяних руйнувань і матеріальних втрат українському народові, країнам Європи і світовій спільноті;

– утвердження в здобувачів вищої освіти розуміння того, що Друга світова війна належить до тих доленосних подій, результати і наслідки яких на багато десятиліть наперед визначили майбутнє країн і народів, у тому числі й українського;

– формування у здобувачів усвідомлення, що жодна інша історична подія ХХ століття не залишила такої глибокої рани в пам'яті українського народу, як і більшості народів планети, як Друга світова війна;

– вироблення в здобувачів вищої освіти усвідомлення того, що події і травматичний досвід, пов'язані з Другою світовою війною і періодом окупації, поряд із Голодомором 1932–1933 рр., становлять найболючіший сегмент національної пам'яті українського народу.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні **знати:**

– предмет, мету і завдання вибіркової навчальної дисципліни, концептуально-теоретичні та методологічні засади, ключові терміни і поняття зазначеного курсу, провідні наукові погляди та позиції вітчизняних і зарубіжних учених про участь українців у Другій світовій війні й про те, яким суворим випробуванням для українського народу вона була;

– що, незважаючи на те, що від подій Другої світової війни нас віддаляє понад 76 років і що все менше залишається її живих учасників і очевидців, українське суспільство зберігає пам'ять про всенародну трагедію і людський подвиг українців;

– основні події Другої світової війни в яких брали участь українці та вихідці з України;

– те, що, ставши суворим випробуванням і попри свою тотальну брутальність, війна виявила яскраві приклади людської гідності, стійкості, мужності, відваги, самопожертвування та героїзму;

– що історична пам'ять про Другу світову війну залишається одним із головних «полів битви», гострота якої особливо посилилася в умовах гібридної російсько-української війни, яка продовжується восьмий рік поспіль.

вміти:

– володіти фактичним матеріалом із дисципліни «Історична пам'ять про Україну в Другій світовій війні: теоретичний і порівняльний аналіз»;

– аргументовано з опорою на джерела та наукову літературу пояснити про місце Другої світової і Великої Вітчизняної війни в суспільній свідомості, в історичній та національній пам'яті українського народу;

– вміти професійно застосовувати теоретичні і фактографічні знання для пояснення, що участь українців у Другій світовій війні є фундаментальним елементом національної пам'яті і суспільно значущим чинником, здатним консолідувати свідомість та забезпечити життєво важливий для народу духовний зв'язок між поколіннями;

– доносити до соціуму, що відсутність спільного бачення історичного минулого і національної пам'яті про участь українців у Другій світовій війні спричиняє соціальне напруження в суспільстві та стоїть на заваді консолідації української нації.

4. Формат курсу

Навчальний курс «Історична пам'ять про Україну в Другій світовій війні: теоретичний і порівняльний аналіз» – стандартний, є органічною складовою вибіркового освітнього компоненту професійної підготовки за вибором здобувачів вищої освіти. Стандартний, обсягом 120 годин (4 кредити), в тому числі 20 годин лекцій, 20 годин семінарських занять і 80 годин самостійної роботи здобувачів вищої освіти денної форми навчання. Завершується складанням заліку.

5. Результати навчання

Перелік компетентностей, здобуття яких гарантуватиме вивчення дисципліни

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру в галузі історії та археології.
Загальні компетентності	<p>ЗК 01 Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.</p> <p>ЗК 02 Здатність працювати автономно.</p> <p>ЗК 05 Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).</p> <p>ЗК 06 Здатність працювати в міжнародному контексті.</p> <p>ЗК 07 Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.</p> <p>ЗК 09 Здатність приймати обґрунтовані рішення.</p> <p>ЗК 10 Проводити наукові дослідження на засадах академічної доброчесності.</p>
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	<p>СК 01 Здатність виявляти та досліджувати історичні й археологічні джерела різних видів, аналізувати наукові тексти, узагальнювати інформацію.</p> <p>СК 02 Здатність здійснювати історичні й археологічні дослідження з визначеної тематики, в тому числі використовуючи методологічний інструментарій інших гуманітарних і соціальних наук.</p> <p>СК 03 Здатність презентувати та обговорювати результати досліджень і професійної діяльності у сфері історії та археології.</p> <p>СК 04 Здатність здійснювати експертний аналіз у предметній області.</p> <p>СК 06 Здатність здійснювати експертний аналіз у предметній області.</p> <p>СК 08 Здатність працювати в міжнародному контексті і реалізовувати спільні проекти у сфері історії та/або археології з європейськими та євроатлантичними інституціями.</p> <p>СК 12 Здатність усвідомити значення історичної пам'яті як соціокультурного феномену.</p>

Прогнозовані результати вивчення навчального курсу:

ПРН 01 Аналізувати теоретичні та методологічні проблеми сучасної історичної науки, критично оцінювати стан проблеми та результати останніх досліджень;

ПРН 02 Здійснювати рецензування, коментування, анотації наукових, науково-популярних, освітніх та публіцистичних текстів, які стосуються питань історії та археології;

ПРН 05 Планувати і виконувати наукові дослідження у сфері історії та археології, висувати та перевіряти гіпотези, обирати методи дослідження, аналізувати результати, обґрунтовувати висновки;

ПРН 06 Здійснювати експертизу пам'яток історії, археології та культури з метою їх охорони та можливого подальшого використання;

ПРН 07 Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з питань історії та/або археології до фахівців і нефаківців, зокрема до осіб, які навчаються;

ПРН 08 Розширювати актуалізовану джерельну базу за рахунок введення до наукового обігу архівних джерел, опрацювання фондів музеїв, участі у наукових й археологічних експедиціях тощо;

ПРН 11 Здійснювати цілеспрямовану роботу із формування загальнонаціональної моделі історичної пам'яті, на основі об'єктивного висвітлення історичного минулого України.

ПРН 12 Узагальнювати результати власних наукових досліджень і презентувати їх у доповідях, публікаціях державною та іноземною мовами із дотриманням принципів академічної доброчесності та професійної етики.

6. Обсяг і ознаки курсу

Подати інформацію з робочої програми навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчального курсу	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Освітня програма, спеціальність	032 Історія та археологія за освітньо-професійною програмою Історія	
Рік навчання/ рік викладання	перший /2021-2022	
Семестр вивчення	другий	
нормативна/вибіркова	вибіркова	
Кількість кредитів ЄКТС	4	
Загальний обсяг годин	120 год.	
Кількість годин навчальних занять	40 год.	
Лекційні заняття	20год.	
Практичні заняття		
Семінарські заняття	20 год.	
Лабораторні заняття	0 год.	
Самостійна та індивідуальна робота	80 год.	
Форма підсумкового контролю	залік	

7. Пререквізити курсу

Навчальна дисципліна **«Історична пам'ять про Україну в Другій світовій війні: теоретичний і порівняльний аналіз»** поглиблює теоретичну та фактографічну підготовку історика-магістранта. Передумови для вивчення дисципліни – вивчення опирається на базові знання з усіх історичних навчальних курсів, здобуті під час навчання на четвертому курсі бакалаврського рівня, особливо під час вивчення, а головне – органічно пов'язане з вивченням таких освітніх компонентів професійної підготовки магістерського рівня, як: «Історіографія всесвітньої історії», «Українська історіографія», «Історії України», «Історична пам'ять як наукова та суспільна сфера», «Основні проблеми світового і українського джерелознавства та археографії». Організація роботи здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня передбачає формування поняттєво-категоріального комплексу інформації з кожної теми навчальної дисципліни, контрольні питання і самостійні завдання, роботу з навчальною і науковою літературою, а також розв'язання проблемних наукових завдань й ситуацій.

8. Технічне й програмне забезпечення /обладнання

Вивчення курсу не потребує використання програмного забезпечення, крім загальнонавчаних програм і операційних систем, апробованих у період пандемії Covid - 19.

9. Політики курсу

Вивчення навчального курсу **«Історична пам'ять про Україну в Другій світовій війні: теоретичний і порівняльний аналіз»** здійснюється на лекційних і практичних заняттях, які є обов'язковими для кожного здобувача вищої освіти магістерського рівня, котрі його обрали для вивчення. Вони мають обов'язково інформувати викладача про неможливість відвідувати лекційні та семінарські заняття. В разі пропуску занять, кожен із них персонально отримує від викладача відповідні консультації й вивчає пропущені заняття самостійно і особисто відповідає на кожне з них в усній чи письмовій формі, після чого до журналу заносяться необхідні записи. Також передбачено практику періодичного індивідуального та перехресного усного опитування здобувачів вищої освіти магістерського рівня, виконання ними письмових контрольних робіт; науково-дослідних індивідуальних і самостійних завдань. При цьому особливий акцент робиться на розумінні, усвідомленні та дотриманні кожним здобувачем професійної етики, наукової доброчесності і недопущення будь-якого проявів плагіату, самоплагіату, фальсифікації, фабрикації. Очікується, що їх роботи будуть їх оригінальними дослідженнями чи професійними міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела і наукову літературу, списування, втручання в роботу інших здобувачів вищої освіти є елементами академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі кожного з

них є підставою для її незарахування виконаних завдань, незалежно від масштабів плагіату або обману.

Викладач особисто подає приклад дотримання академічної доброчесності передбачає і орієнтує в цьому здобувачів вищої освіти на основі: а) посилань на літературу і джерела інформації; б) дотримання норм законодавства та нормативних вимог України про авторське право і суміжні права; в) надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну науково-педагогічну діяльність; г) контролю за дотриманням академічної доброчесності; д) виключно об'єктивного оцінювання результатів навчання.

Водночас викладач у межах своїх компетенцій і можливостей забезпечує дотримання здобувачами вищої освіти академічної доброчесності за допомогою а) з'ясування того, чи навчальні завдання виконувались ними самостійно; б) перевірки та уточнення посилань на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; в) дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; г) володіння достовірною інформацією про результати власної навчальної і наукової діяльності; формування вмій і навичок використання методики досліджень і джерел інформації.

Важлива увага приділяється методичному забезпеченню вивчення навчальної дисципліни з допомогою опорних лекцій, навчальних посібників, методичних рекомендацій, надання списку рекомендованої основної та допоміжної літератури, зокрема надання доступу до електронної бази даних кафедри, використання мультимедійних презентацій, довідково-інформаційних інтернет-джерел тощо. Вся необхідна література, яку студенти не можуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Крім того, здобувачі вищої освіти заохочуються до використання іншої літератури і джерел, яких немає в списку рекомендованих.

Схема курсу

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		лекційні заняття	практичні заняття	лабораторні заняття	самостійна робота	індивідуальна робота
Змістовий модуль 1. Теоретичні питання про національну пам'ять України в Другій світовій війні						
Тема 1. Вступ. Історична пам'ять про Другу світову війну та духовна єдність України.	12	2	2	-	8	-

Тема 2. Історична пам'ять про Україну в Другій світовій війні у контексті сучасного історичного дискурсу.	12	2	2	-	8	-
Тема 3. Україна в роки Другої світової війни: спроба нового концептуального погляду.	12	2	2	-	8	-
Тема 4. Війни пам'яті у пострадянській Україні в порівняльній перспективі.	12	2	2	-	8	-
Тема 5. Психологічно-ментальні особливості національної пам'яті про Україну в Другій світовій війні.	12	2	2		8	
Разом за змістовим модулем 1	60	10	10	-	40	-
Змістовий модуль 2. Події Другої світової війни в системі координат національної пам'яті українського народу						
Тема 6. Україна в глобальному конфлікті Другої світової війни.	12	2	2	-	8	-
Тема 7. Українці на фронтах Другої світової війни.	12	2	2	-	8	-
Тема 8. Український внесок у перемогу над нацизмом і союзниками Німеччини.	12	2	2	-	8	-
Тема 9. Проблема людських жертв, матеріальних і моральних втрат України в Другій світовій війні.	12	2	2	-	8	-
Тема 10. Політична складова історичної пам'яті про трагічні наслідки Другої світової війни для України та сучасна інформаційно-психологічна війна.	12	2	2		8	
Разом за змістовим модулем 2	60	10	10	-	40	-
Всього годин	120	20	20	-	80	-

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Вашкевич В. М. Історична свідомість студентської молоді: ціннісно-світоглядні орієнтири. Київ : Світогляд, 2010. 274 с.

2. Веденєєв Д. В. Національна пам'ять українського народу в контексті інформаційно-психологічних впливів глобалізованого світу // *Державотворчі та цивілізаційні здобутки українського народу. Національна та історична пам'ять. Збірник наукових праць. Вип. 1. Київ : Стило, 2011. С. 38–52.*

3. Веденєєв Д. В., Лисенко О. Є. Україна у Другій світовій війні: деякі питання теорії, методології й суспільних рефлексій // *Укр. іст. журн. 2010. № 3. С. 4–30.*

4. Від Рейхстагу до Іводзіми. У полум'ї війни. Україна та українці у Другій світовій / [В. В'ятрович, С. Громенко, М. Майоров та ін.]. Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2017. 352 с.

5. Війна і міф. Невідома Друга світова, 1939–1945 / [за ред. О. Зінченка, В. В'ятровича, М. Майорова ; Український інститут національної пам'яті]. Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2016. 272 с.

6. Гоменюк І. Провісники Другої світової війни. Прикордонні конфлікти в Центрально-Східній Європі. Від розпаду імперій до Гляйвіцької провокації. Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2017. 352 с.

7. Гранчак Т. Україна і Друга світова війна: підходи до осмислення і представлення в соціокультурному дискурсі вітчизняних національних бібліотек // *Україна: події, факти, коментарі. 2015. № 15. С. 68–83.*

8. Гриневич В. Неприборкане різноголосся: Друга світова війна і суспільно-політичні настрої в Україні, 1939 – червень 1941 рр. Київ ; Дніпропетровськ : Ліра, 2012. 508 с.

9. Друга світова війна в історичній пам'яті України: за матеріалами Українського інституту національної пам'яті / [упоряд. Л. Герасименко, Р. Пилявець ; редкол.: І. Юхновський, Л. Герасименко, В. Гриневич та ін.]. Київ ; Ніжин : Лисенко М. М., 2010. 247 с.

10. Коваль М. В. Україна в Другій світовій і Великій Вітчизняній війнах (1939–1945 рр.). Київ : Видавничий дім «Альтернативи», 1999. 336 с.

11. Левітас Ф. Друга світова війна: український вимір. Київ : Наш час, 2012. 272 с.

12. Левітас Ф. Пам'ять про Другу світову війну в контексті сучасного історичного дискурсу // *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса. Вип. 2 (64). С. 83–97.*

13. Лисенко О. Є. Друга світова війна як предмет наукових досліджень та феномен історичної пам'яті // *Укр. іст. журн. 2004. № 5. С. 3–16.*

14. Лисенко О. Є. Підсумки Другої світової війни для України і проблеми історичної пам'яті // *Політика і час. 2007. № 6. С. 30–34.*

15. Лисенко О. Є., Пастушенко Т. В. Сучасний дискурс Другої світової війни крізь призму публікацій «Українського історичного ждурналу» останнього десятиліття // *Укр. іст. журн. 2017. № 6. С.*

16. Литвин В. Україна в Другій світовій війні (1939–1945) / [В. Литвин ; відп. ред. В. А. Смолій]. Київ : Лі-Терра, 2004. 464 с.

17. Муковський І. Т., Лисенко О. Є. Звитяга і жертвність: Українці на фронтах Другої світової війни. Київ : Книга пам'яті України, 1996. 558 с.

18. На полях битв Другої світової війни : вихідці з України в європейському Русі Опору : науково-документальне видання / [упоряд. ЯА. Г. Філінюк (голова редкол.), В. Г. Байдич (відп. ред.), Ю. КА. Клімчук (відп. секр.); вст. ст. : А. Г. Філінюк і Ю. А. Клімчук]. Хмельницький * ФОП Мельник А. А., 2019. 296 с.

19. Патриляк І. К., Боровик М. А. Україна в роки Другої світової війни: спроба нового концептуального погляду. Київ ; Ніжин : Лисенко М. М., 2010. 591 с.

20. Україна в Другій світовій війні: погляд з XXI століття. Історичні нариси / [ред. кол.: В. А. Смолій (голова колегії) та ін.; НАН України. Ін-т історії України]. Київ : Наук. думка, 2011. Кн. 1.

21. Україна в Другій світовій війні: погляд з XXI століття. Історичні нариси / [ред. кол.: В. А. Смолій (голова колегії) та ін.; НАН України. Ін-т історії України]. Київ : Наук. думка, 2011. Кн. 2. 943 с.

22. Україна в полум'ї війни 1941–1945 / [П. П. Панченко та ін.]. Київ : Україна, 2005. 560 с.

23. Симоненко І. М. Друга світова війна в історичній пам'яті українського народу // *Стратегічні пріоритети*. 2008. № 4 (9). С. 44–54.

24. У полум'ї війни : Україна та українці у Другій світовій війні / [кол. авт.: В. В'ятрович та ін.]. Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2017. 362 с.

Допоміжна література

25. Бабка В. Л. Історична пам'ять як фактор політичного впливу в незалежній Україні : автореф. дис. ... канд. політ. наук : спец. 23.00.03 / В. Л. Бабка. Київ, 2017. 19 с. //

26. Бахтєєв Б. Між Великою вітчизняною та Другою світовою // Телекритика. 2015. 9.05 // URL : <http://www.telekritika.ua/kontekst/2015-05-09/106900>

27. Веденєєв Д. В., Лисенко О. Є. До проблеми формування наукової концепції історії України періоду Другої світової війни // URL : <http://www.memory.gov.ua/data/upload/publication/main/ua/804/19.doc>

28. Виклики національній політиці пам'яті в часи «гібридної війни». Аналітична записка // URL : <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy-rozvitok/vikliki-nacionalniy-politici-pamyati-v-chasi-gibridnoi-viyni>

29. Внесок Українського народу в перемогу над нацизмом у Другій світовій війні // URL : <https://pologyrda.gov.ua/vnesok-ukrajins-kogo-narodu-v-peremogu-nad-natsizmom-u-drug-j-sv-tov-j-v-jn.html>

30. В Острозькій академії говорили про Другу світову війну та якою вона була для українців // URL : <https://www.oa.edu.ua/ua/info/news/2021/12-05-02>

31. Геноцид ромів України в період Другої світової війни: вивчення, викладання, комеморація. матеріали науково-практичної конференції, Київ, 4 жовтня 2016 р. Київ : Український центр вивчення історії Голокосту, 2016. 230 с.

32. Для України потрібна спільна українська пам'ять і свій наратив про Другу світову війну – експерти // URL : <https://dif.org.ua/article/dlya-ukraini-potribna-spilna-ukrainska-pamyat-i-sviy-narativ-pro-drugu-svitovu-viynu-eksperti>

33. До відзначення Дня пам'яті та примирення (8 травня) та Дня перемоги над нацизмом у Другій світовій війні (9 травня) // URL : <https://uinp.gov.ua/informaciyni-materialy/zhurnalistam/do-vidznachennya-dnya-pamyati-ta-prymirennya-8-travnnya-ta-dnya-peremogy-nad-nacyzmom-u-drugiy-svitoviy-viyni-9-travnnya>

34. До Дня пам'яті та примирення та Дня перемоги над нацизмом у Другій світовій війні // URL : <https://shanghai.mfa.gov.ua/news/72428-do-dnya-pamyati-ta-primirennya-ta-dnya-peremogi-nad-nacizmom-u-drugij-svitovij-vijni>

35. Друга світова війна в українському вимірі: сучасні студії пам'яті та примирення (до 75-річчя перемоги над нацизмом) // URL : <http://www.library.tnpu.edu.ua/index.php/exhibitions/3376-druga-svitova-vijna>

36. Друга світова війна – глобальний військовий конфлікт в історії Землі та причина найбільших трагедій XX століття // URL : <https://if.kubg.edu.ua/prouniversitet/sportyvni-zakhody-konkursy-zmahannia/den-pam-iati-ta-prymyrennia-den-peremohy-nad-natsyzmom-u-druhii-svitovii-viini/istorychna-dovidka.html>

37. Друга світова війна і доля народів України : матеріали 2-ї Всеукраїнської наукової конференції, м. Київ, 30–31 жовтня 2006 р. Київ : Зовнішторгвидав, 2007. 416 с.

38. Друга світова війна та долі мирного населення у Східній Європі : матеріали міжнародної наукової конференції пам'яті Митрополита Андрея Шептицького, 30 листопада – 1 грудня 2015 року, м. Київ / [Нац. ун-т «Києво-Могилянська академія», Центр досліджень історії та культури східноєвропейського єврейства, Центр європейських гуманітарних досліджень, Асоціація єврейських організацій та общин (ВААД) України ; за ред. Л. Фінберга]. Київ : Дух і Літера, 2016. 448 с.

39. Друга світова війна, яку ми не знали: історикія про невідомі факти та кремлівські міфи // URL : <http://www.nrcu.gov.ua/news.html?newsID=95830>

40. Жінки Центральної та Східної Європи у Другій світовій війні : гендерна специфіка досвіду в часи екстремального насильства : збірник наукових праць / [за наук. ред.: Г. Грінченко, К. Кобченко, О. Кісь]. Київ : Арт Книга, 2015. 335 с.

41. Іванишин В. Друга світова – дві поразки і дві перемоги // Універсум. 2014. № 3–4 (245–246). // URL : <http://www.universum.lviv.ua/journal/2014/2/ivan.htm>

42. Концептуальні засади державної політики пам'яті. Аналітична записка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/269/>

43. Левітас І. Праведники Бабиного Яру. Харків : Фоліо, 2016. 460 с.

44. Літопис УПА. Нова серія. Київ – Торонто, 1995–2012. Т. 1–19.

45. Літопис Української Повстанської Армії. Торонто – Львів, 1977–2016. Т. 1–53.

46. Музиченко Я. Перемога людяності: провідні історики – про українців на різних фронтах Другої світової, високу ціну визволення від нацизму та дбайливе збереження пам'яті про воїнів // URL : <http://www.memory.gov.ua/news/peremoga-lyudyanosti-providni-istoriki-proukraintsiv-na-riznikh-frontakh-drugoi-svitovoi-visok>

47. Національно-визвольний рух на західноукраїнських землях у 1920–1950-х рр.: історіографія проблеми: конспект лекцій. Дрогобич : Ред.-вид. відділ Дрогобицького держ. пед. ун-ту ім. І. Франка, 2016. 160 с.

48. Пилявець Р. Друга світова війна у суспільній свідомості українського народу: соціологічний вимір (Аналітичний огляд) // URL : <http://www.memory.gov.ua:8080/ua/publication/content/1661.htm>

49. Полтавець С. Політика пам'яті як аспект інформаційної безпеки : ефективність вітчизняної нормативної бази та здійснюваних заходів // URL : http://nbuviar.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=3529:politika-pam-yati-yak-aspekt-informatsijnoi-bezpeki-efektivnist-vitchiznyanoji-normativnoji-bazi-ta-zdijsnyuvanikh-zakhodiv&catid=81&Itemid=415

49. Рубан Ю. Про політику пам'яті // URL : <http://www.pravda.com.ua/columns/2014/10/26/7042252/>

50. Сучасні дискусії про Другу світову війну : збірник наук. ст. та виступів укр. і зарубіжних істориків / [Г. Бекірова, К. Беркгоф, О. Будницький [та ін.] ; упоряд.: Я. Грицак, П. Кендзьор, С. Турканик]. Львів : ЗУКЦ, 2012. 224 с.

51. Україна в роки Другої світової війни : метод. реком. до семін. занять з курсу «Історія та культура України» для студ. ступеня освіти «Бакалавра». Дніпро : Вид-во ПДАФКіС, 2017. 60 с. // URL : <http://infiz.dp.ua/misc-documents/repozit/ZO-A1/A1-0000-01-P1-17.pdf>

52. Україна втратила в Другій світовій майже 9 мільйонів людей та 40 відсотків свого економічного потенціалу // URL : <https://armyinform.com.ua/2021/05/ukrayina-vtratyla-v-drugij-svitovij-majzhe-9-miljoniv-lyudej-ta-40-vidsotkiv-svogo-ekonomichnogo-potenczialu/>

53. Український вимір Другої Світової війни: цифри та факти // URL : <https://gurt.org.ua/articles/32309/>

54. Футала В. Український визвольний рух 1920–1950-х рр. крізь призму української зарубіжної біографістики // *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І.Франка. Серія «Історія». Дрогобич, 2016. Вип. 38. С. 107–121.*

55. Чабак Л. Друга світова війна в національній пам'яті українського народу // URL : <https://day.kyiv.ua/uk/article/poshta-dnya/druga-svitova-viyna-v-nacionalniy-pamyati-ukrayinskogo-narodu>

56. Чернега П. Український народ у Другій світовій війні: новий погляд на проблему // *Історія в школі. 2000. № 5–6. С. 5–9.*

57. Шевель О. Чи є вихід? Війни пам'яті у пострадянській Україні в порівняльній перспективі // URL : <https://uamoderna.com/demontazh-pamyati/shevel-memory-wars>

58. Штоквиш О. Війна пам'ятей. Образ великої перемоги як інструмент маніпуляції історичною свідомістю // URL : <https://old.uinp.gov.ua/publication/viina-pam-yatei-obraz-velikoi-peremogi-yak-instrument-manipulyatsii-istorichnoyu-svidomi>

59. Штоквиш О. А. Історична свідомість як об'єкт маніпулятивних технологій // *Національна та історична пам'ять: Зб. наук. праць. Вип. 5. Київ : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2012. С. 150–157.*

60. Що варто знати про українців та Україну у Другій світовій війні // URL : <https://armyinform.com.ua/2020/05/shho-var-to-znaty-pro-ukrayincziv-ta-ukrayinu-u-drugij-svitovij-vijni/>

Нормативно-правові акти

61. Закон України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки» // URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/317-19/>

62. Закон України «Про увічнення перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939–1945 років» // URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/315-19>

63. Закон України «Про увічнення Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 років» // URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1684-14>

64. Наказ Міністерства юстиції України «Про затвердження Правового висновку Комісії з питань дотримання Закону України» Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки» // URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/en/v1312323-15#n13>.

65. «Круглий стіл» на тему: «Законодавство про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні: стан виконання» // URL : http://rada.gov.ua/preview/anons_acred/149957.html.

66. Аналітична доповідь від громадськості у форматі Shadow Report «Реформа у сфері політики пам'яті: проміжні підсумки виконання «декомунізаційних законів» // URL : http://www.cdvr.org.ua/sites/default/files/attached/shadow_decomunisation.pdf

67. Огієнко В. Як відзначають День Перемоги в Європі // URL : <http://www.memory.gov.ua/news/yak-vidznachayut-den-peremogi-v-evropi>.

68. Патриляк І. Українські націоналісти проти гітлерівської Німеччини. Рух Опору // URL : <http://www.istpravda.com.ua/articles/2014/05/8/142834/>.

69. Процик П. Україна. Друга світова війна. Тільки цифри // URL : <http://www.pravda.com.ua/articles/2010/05/7/5017138/>.

70. У Велику Вітчизняну росіяни розгромили би Німеччину і без участі українців? // Лікбез // URL : <http://likbez.org.ua/uk/v-velikuyu-otechestvennuyu-russkie-razgromili-byigermaniyu-i-bez-uchastiya-ukraintsev.html/>

71. Ціна перемоги: вклад українців у розгром нацизму // *Сторінка Українського інституту національної пам'яті. Київ, 2015* // URL : <http://www.memory.gov.ua/news/tsina-peremogi-vklad-ukraintsiv-u-rozgromnatsizmu> .

11. Система оцінювання та вимоги

Увесь навчальний курс оцінюється в 100 балів. У поточне оцінювання включаються: семінарські заняття – 40 балів, модульна контрольна робота –

40 балів, самостійна робота – 10 балів, індивідуально-дослідні завдання – 10 балів.

Поточний і модульний контроль (100 балів)				Сума
Змістовий модуль 1 (50 балів)				100
Поточний контроль	МКР	Самостійна робота	Індивідуально-дослідні завдання	
20 балів	20 балів	5 балів	5 балів	
Змістовий модуль 2 (50 балів)				
Поточний контроль	МКР	Самостійна робота	Індивідуально-дослідні завдання	
20 балів	20 балів	5 балів	5 балів	

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня проводиться у відповідності до таблиці шкал:

Рейтингова оцінка з кредитного модуля (навчальної дисципліни)	Підсумкова оцінка за шкалою ECTS	Рекомендовані системою ECTS статистичні значення (у %)	Підсумкова оцінка за національною шкалою	
			екзаменаційна	залікова
90-100	A (відмінно)	10	відмінно	зараховано
82-89	B (дуже добре)	25	добре	
75-81	C (добре)	30		
67-74	D (задовільно)	25	задовільно	
60-66	E (достатньо)	10		
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)		Незадовільно	не зараховано
34 і менше	F (незадовільно з обов'язковим			

	проведенням додаткової роботи щодо вивчення навчального матеріалу кредитного модуля)			
--	---	--	--	--

Критерії та норми оцінювання знань, умінь і навичок студентів з навчальної дисципліни «Історична пам'ять про Україну в Другій світовій війні: теоретичний і порівняльний аналіз»

При оцінюванні рівня знань студента, відповідно до «Положення про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (зі змінами та доповненнями)» та «Положення про рейтингове оцінювання здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка», аналізу підлягають:

- **характеристики відповіді:** цілісність, повнота, логічність, обґрунтованість, правильність;
- **якість знань** (ступінь засвоєння фактичного матеріалу): осмисленість, глибина, гнучкість, дієвість, системність, узагальненість, міцність;
- **ступінь сформованості вміння поєднувати теорію і практику** під час розгляду ситуацій, практичних задач, в процесі політичної комунікації і соціалізації;
- **рівень володіння розумовими операціями:** вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, узагальнювати, робити висновки з проблем, що розглядаються;
- **досвід творчої діяльності:** вміння виявляти проблеми, розв'язувати їх, формувати гіпотези;
- **самостійна робота:** робота з навчально-методичною, науковою, допоміжною вітчизняною та зарубіжною літературою з питань, що розглядаються, вміння добувати інформацію з різноманітних джерел (нормативні, програмові; нормативні, преса), робота з комп'ютерною технікою, системою Internet.

Дані критерії є підставою для оцінювання рівня знань, умінь і навичок студентів на навчальних заняттях за 12-бальною системою:

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах (за 12-баль- ною шкалою)	Критерії оцінювання
----------------------------------	---	---------------------

Початковий (понятійний)	1	Здобувач вищої освіти другого, магістерського рівня володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними: відповідає на запитання, котрі потребують відповіді «так» чи «ні».
	2	Здобувач вищої освіти другого, магістерського рівня мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає за допомогою викладача на рівні «так» чи «ні»; може самостійно знайти в навчальній або науковій літературі необхідну відповідь.
	3	Здобувач вищої освіти другого, магістерського рівня намагається аналізувати на основі елементарних знань і навичок; виявляє окремі властивості; робить спроби виконання вправ, дій репродуктивного характеру; за допомогою викладача робить прості розрахунки за готовим алгоритмом.
Середній (репродуктивний)	4	Здобувач вищої освіти другого, магістерського рівня володіє початковими знаннями, знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити та пояснити його; орієнтується у поняттях і категоріях; проте самостійне опрацювання навчального матеріалу в нього викликає значні труднощі.
	5	Здобувач вищої освіти другого, магістерського рівня знає більше половини навчального матеріалу, розуміє сутність навчальної дисципліни, може дати визначення найважливіших понять, категорій (проте допускає окремі помилки); вміє працювати з навчальною і науковою літературою, самостійно опрацювати частину навчального матеріалу; робить прості розрахунки за алгоритмом, але окремі його висновки не зовсім логічні і не завжди послідовні.
	6	Здобувач вищої освіти другого, магістерського рівня розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхово аналізувати події, явища і процеси, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою; самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання під час виконання простих дослідницьких завдань за допомогою додаткових джерел.
Достатній (алгоритмічно-дієвий)	7	Здобувач вищої освіти другого, магістерського рівня правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, оперує базовими теоретичними положеннями і фактами, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити фактичний матеріал на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; за допомогою викладача може скласти план реферату, підготувати його і правильно оформити; самостійно користуватися додатковими джерелами; правильно використовувати термінологію; скласти таблиці, схеми.
	8	Знання здобувача вищої освіти другого, магістерського рівня досить повні, він вільно застосовує вивчений

		матеріал у стандартних ситуаціях; вмiє аналізувати факти та джерела, робити висновки; відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак з окремими неточностями; вмiє самостійно працювати, може підготувати реферат і обґрунтувати його положення.
	9	Здобувач вищої освіти другого, магістерського рівня вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання у дещо змінених ситуаціях, вмiє узагальнювати, аналізувати та систематизувати навчальну і наукову інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; чітко тлумачить поняття, категорії, документальні джерела; формулює теоретичні положення; може самостійно опрацьовувати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навчальні і дослідницькі навички.
Високий (творчо- професійний)	10	Здобувач вищої освіти другого, магістерського рівня володіє глибокими і міцними знаннями та використовує їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції і суперечності різних процесів; робить аргументовані висновки; практично оцінює сучасні тенденції, факти, явища, процеси; самостійно визначає мету власної діяльності; розв'язує творчі дослідницькі завдання; може сприймати іншу позицію як альтернативну; знає суміжні дисципліни; використовує знання, аналізуючи різні явища, процеси.
	11	Здобувач вищої освіти другого, магістерського рівня володіє узагальненими знаннями з навчальної дисципліни, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вмiє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, круглі столи тощо); спроможний за допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію; самостійно вивчити матеріал; визначити програму своєї пізнавальної діяльності; оцінювати різноманітні явища, процеси; займає активну життєву позицію.
	12	Здобувач вищої освіти другого, магістерського рівня має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності; використовує широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки; розв'язує складні проблемні завдання; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; умiє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію; займається науково-дослідною роботою; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й нахили; використовує різноманітні джерела інформації; моделює ситуації в нестандартних умовах.

Якщо здобувач вищої освіти другого, магістерського рівня не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0, 1, 2, 3, отримані на навчальних заняттях і не виконав модульної контрольної роботи (МКР), завдання самостійної та індивідуальної роботи менше ніж на 60 % від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття здобувач вищої освіти другого, магістерського рівня має обов'язково відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не виставляються, за семінарські, індивідуальні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Здобувачу вищої освіти другого, магістерського рівня, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, у журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Здобувач вищої освіти другого, магістерського рівня, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і за результатами поточного контролю має академічну заборгованість. Поточну заборгованість, пов'язану з непідготовленістю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, здобувач вищої освіти другого, магістерського рівня повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого (10, 11, 12) рівнів.